

GÖRSEL TÜRKOLOJİ

Kamil Veli NERİMANOĞLU*

ÖZET

Çağdaş Türkoloji'nin görsel olanaklara dayanarak Türkçenin yöntem (metodik) ve yöntembilim (metodolojik) problemlerine aydınlık getirilmesi, gerek Türkçenin eğitim ve öğretimine gerekse kuramsal dil bilim meselelerinin Türkçe örneklerle incelenmesine geniş imkân sağlayacaktır. Bu bakımdan Türkçenin gramerini, leksikasını, poetikasını yansıtan şemalar, modeller, cetveler ve haritalar ciddi ehemmiyet taşımaktadır. Bizim dilbilimci ve Türkologlardan ayrı ayrı aldığımız ve sitemleştirdiğimiz ve kendimizin teklif ettiği 300'den fazla şema, model, cetvel ve harita internet aracılığıyla programlaştırılmış ve sistemleştirilmiştir. Bu sistemin Türkçenin eğitimine, o cümleden yabancıların Türkçeyi kısa zamanda öğrenmesinde ve uzaktan eğitim alanlarında faydalı olacağı kanısındayız.

Anahtar Kelimeler: Türkoloji, görsel, harita, cetvel, şema.

ON VISUAL TURCOLOGY

ABSTRACT

Offering solutions based on visual opportunities of the contemporary Turcology to the methodic and methodological problems of Turkish will both facilitate the education and teaching of Turkish and make it possible to examine theoretical linguistics matters through Turkish examples. In this respect, the diagrams, models, tables and maps reflecting the grammar, lexicology and poetics of Turkish are of great importance. More than 300 diagrams, models, tables and maps that we have obtained separately from linguists and Turcologists and systematized and also we ourselves have proposed have been programmed and systematized through the Internet. We are of the opinion that this system will be useful in Turkish education, and so it will help foreigners learn Turkish in a short time and be beneficial in the fields of distant education.

Keywords: Turcology, visual, map, table, drawing.

Dünyanın manzarasını, resmini ve bu resmin altındaki özeti, anlamı bilim kendi yol ve metotlarıyla, sanat da kendine has üslupla takdim eder. Bilimin ve sanatın kesiştiği alanlarda bu evrensel bilgi, ortaklık, aynı sınırlılık kendini açık bir şekilde belli eder.

Halının kendisi bir metindir. İşaretler ve renkler halının dilidir. Türk halısını biz daha okuyup anlamasak da bu halıların damgalarından, kaya üzerine çizilmiş resimlerden (Gobustan, Gemikaya...) gelen metin yaratma parametrelerini görmemek mümkün değil.

---

* Prof. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, H. Aliyev Kafkasya Araştırmaları Merkezi, elmek: kamilvelin@gmail.com

Xudu Memmedov ve onun ekolünün bu alandaki araştırmaları, özellikle Siyavuş Dadaş'ın minyatür, mimarlık ve halı sanatında Türk kimliğini onaylayan araştırmalarının bu alanda yeni ufuklar açacağına inanıyoruz.

Halı dilindeki semiyotik şemalaşmanın, kod modelleştirilmesinin, dilcilik ve bunun yanı sıra Türkoloji içinde yeni bir perspektif açtığını kabul etmemek mümkün değil.

Halının dil haritası - sembol, bezek - nakış âlemi bizim için sır olduğu kadar da yol gösteren aydınlığın anahtarı, gökyüzünün ak yoludur.

Kristal biliminin çağdaş sonuçları, kaynağı yaşadığımız bin yıldan öncesine giden kaya üzerine çizilmiş resimlerde, damgalarda, halı desenlerinde, süslerde onaylanıyorsa burada anlaşılacak bir durum da yoktur. Azerbaycan bilim adamı Xudu Memmedov'un ve öğrencilerinin, özellikle Siyavuş Dadaş'ın yapmış oldukları araştırmalar, mevcut simetri ve asimetri teorisini ortaya koymakla beraber, halı, minyatür, mimarlık dilinin Türk milletine özgü şifresini-dilini ortaya çıkarması, beşeriyetin evrensel dilinin bir manzarasıdır ve millilikle beşeriliğin tasdikidir. Bu sraya mugam ve âşık sanatının musiki dili de eklenebilir.

Aristo'dan, Pisagor'dan, Evklit'ten, Farabi'den, Hayyam'dan, Tusi'den, Nyuton'dan... XVIII. yüzyıla kadar matematiksel simgelerden, şema, model ve sembollerden sistemli bir şekilde yararlanılmamıştır. Klasik fiziğin babası İ. Nyuton *Doğal Felsefenin Matematiksel Dayanakları* adlı dâhiyane eserinde tespit ettiği kanunları bizim şimdi bildiğimiz ve alıştığımız biçimde sembolleştirmemiştir. Mekaniğin en soyut kanunlarının kelimeyle ifadesinin yaratmış olduğu zorluğu biz modern insanlar anlayabiliyoruz ve hayret ediyoruz ki, kelimeyle bu soyutluluğu ifade etmek, anlamak ve başkasına anlatmak, talim etmek ne kadar zordur.

Yeri gelmişken şunu da vurgulayalım ki, "İlahların dili" olarak adlandırılan müzikten sonra insan dili gelmektedir ki, onun ifade edemeyeceği şeylerin çok zor ve kapasite açısından imkânsız olduğunu söyleyebiliriz.

Levhi mahfuzdan gelen yazı, simge, çizgi, şema anlayışı alın yazısında veya elin içindeki çizgilerde kendi yansımaları bulmaktadır. Kader haritası olan bu çizgiler gelecek hayatımızın aynası olarak düşünülmektedir. Bu alanın bilim adamları bu haritayı okumaya çalışmakta, bazen bu konuda az çok başarılı olabilmektedirler. Hâlbuki eski sihirbazlar, tılsım, büyü, fal ustaları o esrarlı dünyayı ayrı ayrı, tesadüfi hatlarıyla maceralı bir sistem yaratmışlardır.

Tevrat'ta, İncil'de, Kuran'da Allah gerçeği karşısında tasavvufun, büyü, sihir ve büyülemenin anlamsızlığı dolgun bir şekilde ortaya konmuştur. Ama yalnız Allah'a ait olan gelecek hayat bilgisi, kader yolu insanlar için daimi bir kapalı kapıdır. İnsan bu alfabeyi, şemayı okumaya kadir değildir. İki sırrı insan bilmemeye mahkûmdur: Ruhun sırrını ve kader esrarını.

Hz. Muhammed'in aşağıdaki kelimeleri açıklamaya gerek yoktur: "İnsanların kalplerine girip oradan geçenleri araştırıp okumaya, sırlarını öğrenip bilmeye vekil edilmedim. Ben yalnız gördüğüme ve duyduğuma dayanarak hüküm veriyorum: gizli şeylerse yalnız Allah'a mahsustur, onları yalnız o bilir".

Turkish Studies

Yazı, insan dilinden binlerce yıl sonra ortaya çıkmıştır. “İlkin söz olmuştur” diyen Tevrat da dile ayrı önem veren Kuran da dili değil, dili yaratana, yani Tanrıyı ve tabii ki, peygamberler vasıtasıyla Allah’tan insana gelen ilahi haberleri, mesajları, emirleri mukaddes bilir ve mukaddes kabul edilmesini talep eder. Bu dillerin eski İbranice veya Arapça olması insan olan peygamberlerin ana diliyle bağlıdır. Tanrı, beşeri ve sonsuz vaatleri çevreleyen dört kitabın bilgisini seçilmiş peygamberlerin bildiği, konuştuğu ve tebliğ edebildikleri dilde nazil etmiştir. Dili Allah yaratmıştır (konu sayı 3000-e kadar olan insan diliyle bağlı).

Yazıysa Allah’ın değil insanın keşfidir.

Yazı kelimenin şeklidir ve şeklin yansımasıdır. Dünyada yazıya geçirilmiş dillerin olduğu kadar yazıya geçirilmeyen diller de onlardır.

Sayısal bilimlerde, Sümerlerden başlayan rakam, figür teorisinde ilkin sembol kelime olmuştur. Aristoteles, o kelimelerle belagatli ilmi de poetikayı da mantığı da yazmış. Farabi, Neoplatonculuğun yeni Aristotelesçiliğin esasını, temelini atmış ve tabiatın, insanın felsefesini kelimelerle ifade etmiştir. Ömer Hayyam duyguların tetikleyicisi olan manilerinin dilinde, kelimesinde Evklit geometrisinin keşiflerini yapmış, astronomi kanunları yaratmıştır.

Kelime ne kadar kuvvetli ve kudretli olsa da, zaman geçtikçe insanlar semboller, şemalar, modeller vasıtasıyla ilmi fikri daha doğru, toplu ve net bir şekilde ifade etmeye muvaffak olmuştur. Yeryüzünün ve gökyüzünün haritaları ve sonraları dünyaya gelen matematik, geometri, fizik, astronomik simgeleri, sembolleri kaya resimlerinin, damgaların, eski yansımaların, halı dilinin kanuni devamı ve bir tür ayniyet sonu, sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Şüphesiz ki, bu alanda öncüllüğü sayısal bilimler yapmıştır. Lomonosov’un, Mendeleev’in, Aynştayn’ın, Kuriler’in, Eşbin’in, Lütfizade’nin... Sembol dili onların temsil ettiği ve yarattıkları bilim alanlarının göstericileridir.

...Bir erdem dostumun manidar bir sözünü hatırlatmak istiyorum. O diyor ki, “Kulak da, göz de hırsızdır. Kulakla gözün beraber bir şey elde etmesi zordur. Çünkü ses görüntüye, görüntü de sese mani olur ve dikkat toplanamaz, netice itibarıyla hafıza bilgi adına bir şey elde edemez.” Bir tür birbirini dengeleme, göz ve kulak hırsızlığı için yetersizdir ve pragmatik sayılamaz. “Göz gördüğünü alır” deyimini bu anlamda hakikati daha çok ifade eder. Resimlerle, çizgi ve desen, sembollerle, ideografemlerle anlayışın ve yöntemin ifadesi daha eskidir ve doğal olarak daha özdür.

Başka bir açıdan, alfabeyle ifade olunmuş yazılı metinlerin bilgi yükü daha fazladır ve bu yükün standartlılığı zaman zaman yorgunluk ve monotonluk yaratır.

Bilgi arz etmek yönteminde bu çok önemli faktör olduğu kadar, soyut teorik durumlarda da bu perspektif yeterli ölçüde önemlidir.

Biz; görmek, göz, göz hafızası, göz ayarı, göz sarrafı, göz idraki... ile bağlı anlayışların yarattığı çağrışımı anlamak için dilimizde olan deyim ve atasözlerinin altını çizip onlar hakkında birkaç söz söylemek istiyoruz:

Göz bizim, söz bizim;

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/1 Winter 2011

*Göz bir penceredir, gönle bakar;
 Göz kulaktan öndedir;
 Göz gördüğünü inkâr etmez;
 Göz gördüğüne inanır;
 Gördüğüne aldanma;
 Gör, götür dünyası;
 Gördüğünü bırakıp da duyduğuna inanma;
 Kendi sözüyle görmek;
 Gören göze yasak yok;
 Gören gözün hakkı var, gören görüp alır;
 Görmeğe gözü var, duymağa kulağı...*

Görmenin önemini en sade ve net bir şekilde ifade eden bu halk edebiyatı örnekleri göz kavramının, görmenin anlamını, önemini açıklamakla beraber, bize psikoloji, lingo-psikoloji bakımından da yeni perspektif açmaktadır.

Bizim modernleşme öncesi modernleşme kanaatinin, bakış açısının aynı zamanda kaç bin yıllık medeniyet tarihinin ifadesi olan atasözleri ve deyimler göz ve görmekle alakalı bakışlar sistemini de genelleştirmektedir ki, biz bu genellemeyi görüntülü dilcilik ve Türkoloji bilimi için daha önemli sayarız.

Sosyal bilimlerde, aynı zamanda dilcilikte ve onun bir parçası olan Türkoloji’de de sembollerden az çok faydalanılmıştır. Şemalar, modeller, diyagramlar ve hatta matematiksel dilcilikte çokça kullanılan formüller son 100-150 yılın ürünüdür. Dilcilikte (ve aynı zamanda Türkolojide) model ve şema, aynı zamanda diyagram tablo iki temel fonksiyon taşır: yöntem ve yöntembilim. Yöntem öğretmeye, talime yöneltmiştir. Burada bilgi ardışıklığı, genelleme, tanımlama ön planda tutulur. Görsellik anlamayı kolaylaştırır ve soyutlama görünümlü biçim vererekten ona gerçeklik kazandırmış olur. Yöntembilim düzleminde de ilmi soyutlama somutlaştırır, şemalandırma imkânı, ilişkiler ve bağlar sistemi, kanuna uygun geçitler görümlülük kazanır. Mesela, semiyotikanın ve semasiyolojinin ana kategorilerinden biri olan değer ve değerlilik anlayışını modelleştirme dil simgelerinin alakası, felsefesinin özünü açmaya yardım eder.

Örnekleri arttırmak ve fikri geliştirmek mümkündür. Ancak meselenin ayrıntıları üzerinde değil, işin teorik formu, tecrübesi üzerinde yoğunlaşmak isterdik.

Çok ölçütlü cismin, prosedürün veya durumun mekân üzerindeki tecessümü sayısal bilimlerde olduğu gibi, sosyal bilimlerde de bu veya farklı bir karmaşık yapısı doğaldır (yer mekânından feza mekânına geçen geometri tarihini hatırla). Bu, her zaman sayısal bilimlerin sosyal bilimlere tatbiki değildir. Ünlü matematikçi Haus’un dediği gibi, “matematiksel açıdan tatbik olunmayan bilimler, bilim sayılamaz”. Bu düşüncüyü kabul etmek zor olsa gerek. Dünyayı ve insanı, zengin ve karmaşık ilişkileri yalnız matematik ifade etmez. Kadim ve asıl müspet bilim olsa bile. Sosyal bilimlerde (mantık, iktisadiyat, dilcilik...) soyutluluğun ayarı matematikle hesaplanmaz. Doğru, yöntem olarak (geometrik

Turkish Studies

figür, formül veya istatistik...) bu veya diğer matematiksel vasıtaya başvurabilir (bu anlamda Haus haklıdır), ancak bu vasıta maksat değil ve soyutluluğun başka farklı yönlerini araştırır, tabii ki, başka sonuçlara da varır. Dilde fonemlerin, morfemlerin, kelimelerin, ardışıklığı, tekrarı gibi kanuna uygunlukların sistem ilişkilerini şemada, modelde gerçekleştirmekle kesinlik merakına cevap verir. Tüm bilimlerin anası olan felsefe, kendi evlatları arasında doğması gerek, farkları da bazen beraber, bazen de ayrı bir şekilde bölmüştür.

İlk önce şunu söyleyeyim ki, bahsedilen şemaların, modellerin hepsinin yazarı ben değilim. Onların bir kısmının yazarı bellidir ve biz onların yazarlarının isimlerini göstermişiz, bazıları anonimdir ancak bilinendir, onları anonim şekilde vermişiz. Bir kısım şemalar ve modellerin yazarı benim. Ancak yine de mutlak anlamda mesele yazarlık değil, olamaz da. Herhangi bir şema bir tekâmül inkişaf yolunun sonucu, neticesidir. Sunulan şemalar, modeller, tablolar da tamamlanmış, kesinleşmiş sayılamaz.

Bilimsel araştırmalar, tecrübeler devam ettiği sürece, şema ve modeller de değişecek, tekmilleşecek ve ideal şekline daha çok yaklaşacak. Mesela, Ural Altay dillerinin elliye kadar tasnifini ve genelde dünya dillerinin tasnifini genelleştirmek tecrübesi bir keşif anlamına gelmez. Ancak farklı tasniflerin rasyonel yanlarının birleştirilmesi ve renk olanaklarıyla lehçe, dil özelliklerinin tespit olunması bu şemayı geliştirir.

Bu anlamda ünlülerin, ünsüzlerin, leksik, morfoloji, sentaktik, üslubi, şiirsel kategorilerin şemalandırılması, tablolaştırılması ayrı ayrı örnekler olarak değil, sistem olarak yenilikler ve görüntülü (görsel) dilciliğin, Türkoloji'nin temsil ve tasdik olunmasıdır.

Çağdaş internet ve animasyon (canlandırma) kontekstinde, modern eğitim ortamında görüntülü Türkoloji'nin oynadığı rolü ispat etmeye ihtiyaç yoktur. Durumun teorik tarafı ve maksadı da aynı sebepten zaruri ve kaçınılmazdır.

Şema ve modellerin şiir biliminde de önemini göstermemek olmaz. Söz sanatının estetikliğiyle mantıklılığı arasında karşılıklı alakanın yani göstericisi olan bu tip şema ve modellerin özünü anlamak için Kara Karayev'in kendi öğretmeni dahi Üzeyir Hacıbeyov hakkında konuşurken söylediği fikir ibret vericidir: "...Basit lirik şarkıların anlamı, mugam sanatının güzelliği arkasında yalnız estetik yok, burada mantıki özlü hassas bir sistem ve güzellik vardır".

Çoğu kez sıradan insanların ve aynı zamanda edebiyatçıların "güzeldir, parlaktır, müthiştir" tarafının ispatı olmadığı için söz hatırına söz, genel tarif gibi kabul görür ki, bu da doğaldır. Hâlbuki asıl şiirsel tahlil, seslerin, kelimelerin, cümlelerin, genel şiirsel yapının metin içindeki dinamiğini yansıtır, vezinden ve dilden gelen ritim yapılandırmayı, vurgu kendine haslığını tespit eder. Müstesnalık, akıcılık, uyum yaratan vasıtaların sistemini belli etmekle bedii metnin tekrarsızlığı, özünülüğü ispat olunuyor.

Güzellik ve mantıklılığın görüntülerde yansıyan tablo ve şemaların bu araştırmaları gerçekleştirmekle görselliğin tasdiki gibi ortaya konmuş olur.

Büyük intibah ressamı ve âlimi Leonardo da Vinci insan anatomisiyle sanat anatomisi arasında simetri, asimetri, altın bölünme nispeti vesaire bağlı dâhiyane keşiflerde bulunmuştur.

Şiirin görüntülü anatomisi, görsel manzarası R. Yakobson'un, C. Dilçin'in, H. Açıköz'ün... araştırmalarında kendi yerini bulmuştur.

“Dede Korkut” boyları, Yunus Emre, Nesimi, Fuzuli, Karacaoğlan, Aşık Alesker, M. Müşfik, S. Vurgun, R. Rıza, Şehriyar, B. Vahapzade, M. Araz, Sehend ... şiiri bu tip araştırma için dikkate layık kaynak metinlerdir.

Burada örnek olarak bazı şemalar hakkında bir iki söz etmeye ihtiyaç vardır. Dil sisteminin hiyerarşik dizimi ve dil katmanlarının dizimi boncuk gibi değil, zincir şeklinde iç içe bağlılığın şemalaştırılması iki (bazen üç) dil katmanının ve katmanlar arası ilişkinin görselleşmesi soyutluluğu kesinleştirir ki, dil sistemiyle bağlı tüm meseleleri aynı model esasında açıklamak kolaylaşır.

Eylem türlerinin nesne, özne, hareket ilişkileri kapsamında şemalandırılması meselenin özünü en basit tarzda ifade eder.

Veya F. de Saussure'ün değerlilik teorisini açan L. A. Slyusareva'nın sunduğu şema yaklaşık olarak 10-12 saatlik teorik konuşmanın görsel görünümüdür.

İmkân dışında olduğu için şema modelleri sunamasak da bir yönünü vurgulamak isterim.

Dil simgelerinin dilbilimsel yapısını açan şemada anlam-tefekkür, değerlilik-dil sistemleri, maddi müstevi-nutuk, maddi müstevinin rolü-şuur ilişkilerini, geçitlerin diyalektolojisini, aynı zamanda çeşitli seviyelerin fonoloji, morfoloji, leksik, sentaktik vahitlerini fonksiyon, semiyoloji özelliklerini, değerlilik ve anlam bağlarını, ontolojik, geneseolojik ve pragmatik bakımlardan en az 15-16 felsefi kategoriye açıklamaya olanak sağlar.

N. Homski'nin, Z. Herris'in, L. Blumfeld'in, L. Yelmslev'in, R. Yakobson'un, M. Çeyf'in, E. Benvenist'in ve diğer dilbilimcilerin bakışlarını açıklamakta da model, şema materyalleri ciddi önem taşır.

Biz bu çalışmanın içeriğini şema ve modeller üzerine kurduğumuz için görüntülü prensibini, temel prensip gibi ele aldık.

Sözlü izahların minimum olmasına dikkat etmeye çalışmışız. Aslında sözlü izah ve şerh birkaç cilt derslik veya monografi demektir.

Kitaba haritalarla başlamamız sembolik ve anlamlıdır. Dilbilimsel coğrafyanın da dili olan haritalar en kadim devirden bu güne kadar dilin fonksiyonunu, yayılmasını, diyalektolojisini anlamak için vazgeçilmezdir.

Diyalekt, şive haritalarından sosyoloji dilcilik, devlet dili siyaseti haritalarına kadar, M. Kaşgarlı'nın “Divan-ü Lüğati't-Türk” haritasından (o haritada yer daha mecmua şeklindedir) “Azerbaycan diyalekt ve şivelerinin atlası”na kadar, ilkin dil aileleri ve dil türleri haritasından internetteki canlı Google sitesinin haritasına kadar tüm harita, atlas sistemi görüntülü dilciliğin temeli, başlangıç noktasıdır.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/1 Winter 2011*

Yardım için müzik eserlerinden ve müspet bilimlerden, aynı zamanda şiirsel eserlerinden getirdiğimiz örnekler epizodik karakter taşır ve bu fragmanlar dilcilik problemlerini daha net olarak aydınlatmaya hizmet eder.

Biz dil seviyelerinin hiyerarşisini ve her seviyesinin şema, model tasdikini ardışık şekilde vermeye ceht göstermiştik.

Batı ve Doğu tecrübesini birleştirmeye çalıştığımız araştırmada “güneşin doğudan doğması”nı ispat etmek için değil, Doğu başlangıçlı ıkkelliği ve hissiyat tecrübesiyle Batı rasyonalizmini ve teknoloji tecrübesini birleştirmeye gayret etmişiz.

Şimdi internette, televizyon ve diğer iletişim alanlarında sık sık rastladığımız ideografemler, piktografemler, jest, mimik sembeleri iletişimin çağdaş dilinin yeni merhalesi, post modern iletişim sistemidir. Teknoloji, görünüm sisteminde çok büyük değişimler yaratmıştır.

“Yeni iyi unutulmuş eskidir” mantığıyla değil, yeni yaşam ve şartlar çerçevesinde eskinin uyandırılması tamamıyla doğal süreçtir ve yeni metnin, yeni iletişimin kuruluşunu, semantikasını aks ettiren göreceliliğin doğal ifadesidir.

Batı-Doğu ikilisinde üstünlükten daha fazla bütünlüğü görmek ve tasdik etmek beşeri gerçeği ortaya koymaya hizmet eder. Bu kitapta bir az görünen bu prensip tüm bilim alanları, aynı zamanda dilcilik için de zaruridir.

“Görüntülü Dilcilik ve Türkoloji” kitabının önce Türkiye Türkçesinde İstanbul’da, sonra Azerbaycan Türkçesinde Bakü’de yayınlanması düşünülmüştür. Kitap, dahi âlim ve bilge insan Xudu Memmedov’un aziz hatırasına ithaf olunmuştur.

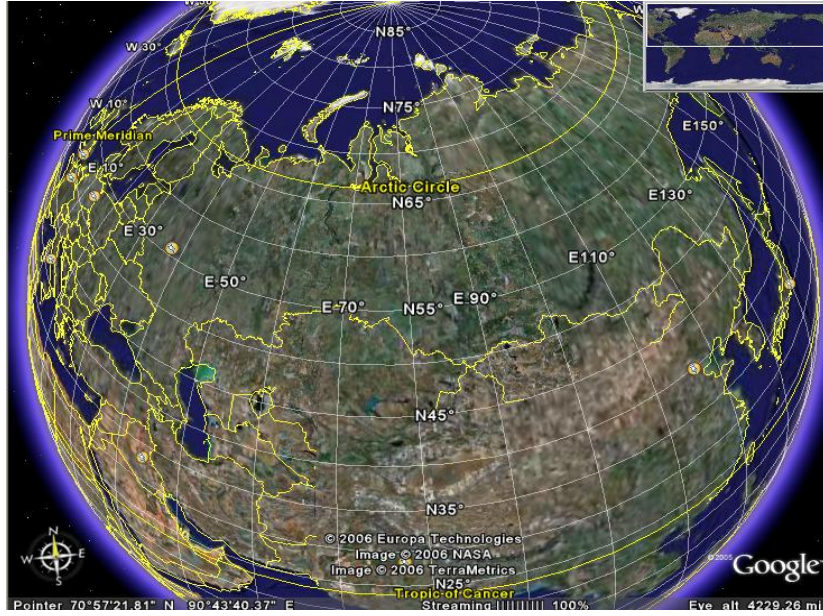
Görsel örneklere somut olarak dikkat edelim.

I. Harita Örnekleri: Şekil 1. Türk Dünyası Haritası

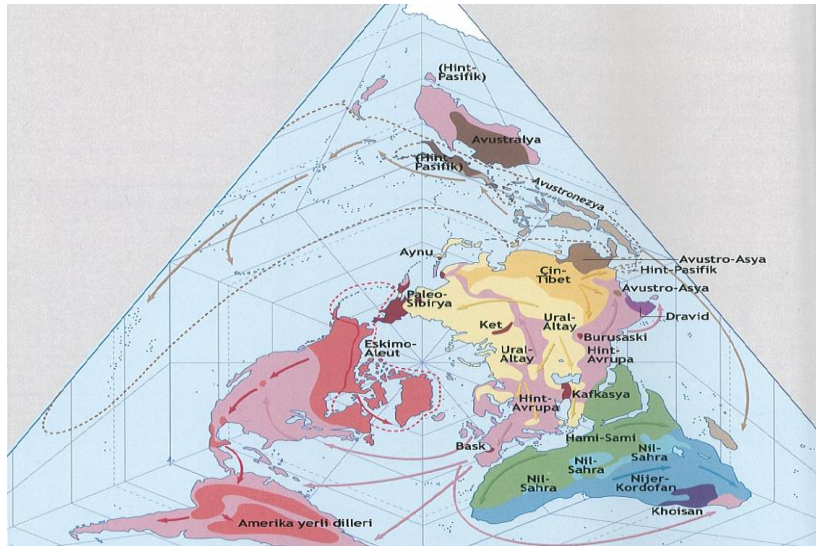

Turkish Studies

Şekil 2. Türk Dünyası Haritası

Şekil 3. Dünya Dil Ailelerinin Dağılımı

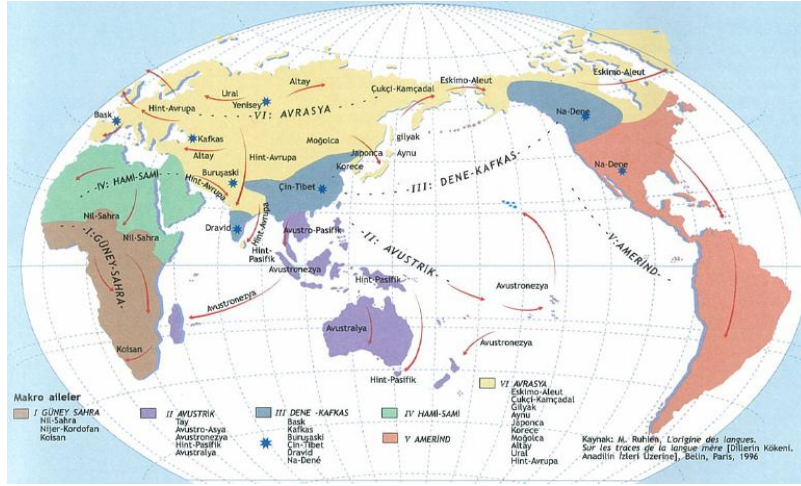

Turkish Studies

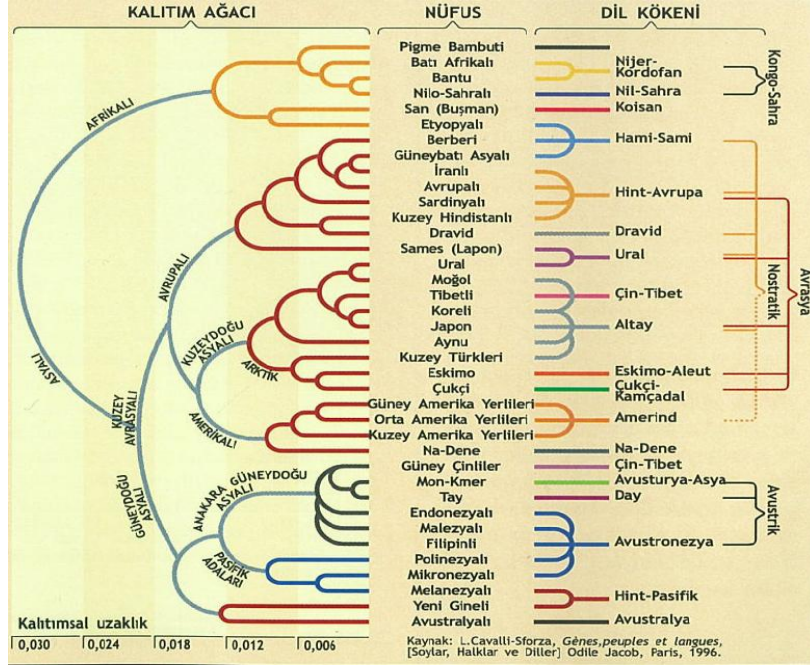
International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/1 Winter 2011

Şekil 4. Makro Ailelerinin Dağılımı

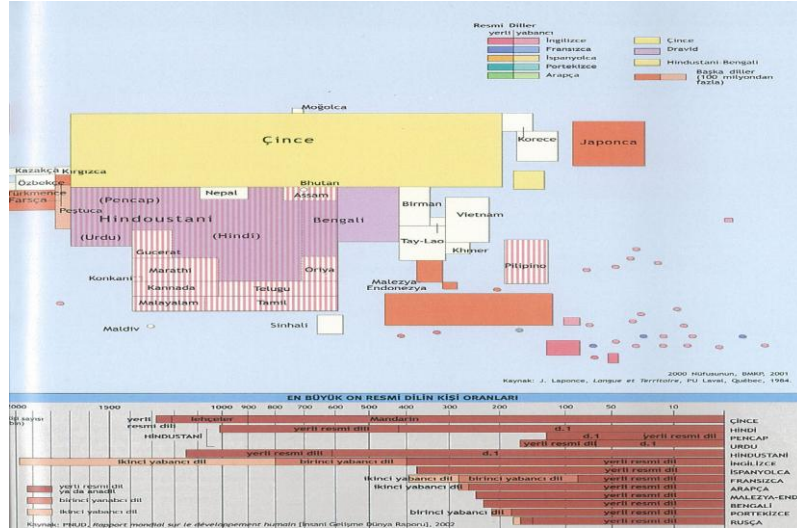
Şekil 5. Dilsel ve Kalımsal Akrabalıkların Olası Uyumu

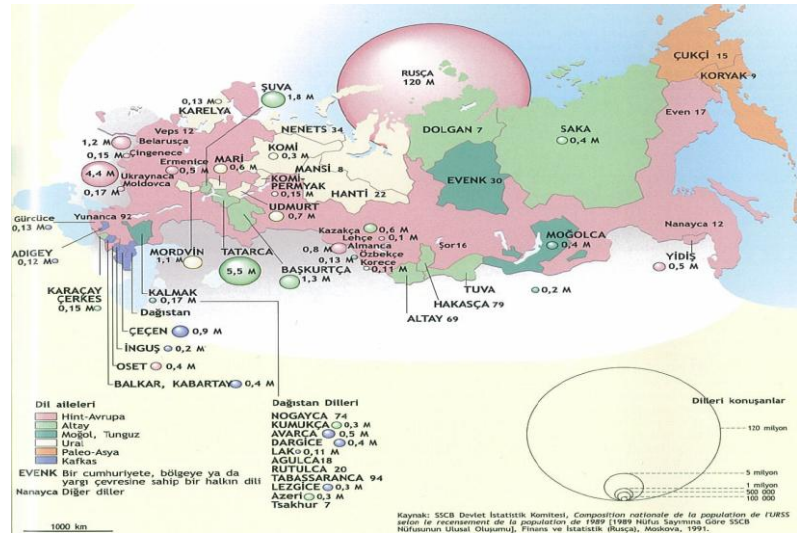
Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/1 Winter 2011

Şekil 6. Devletlerin Resmi Dilleri

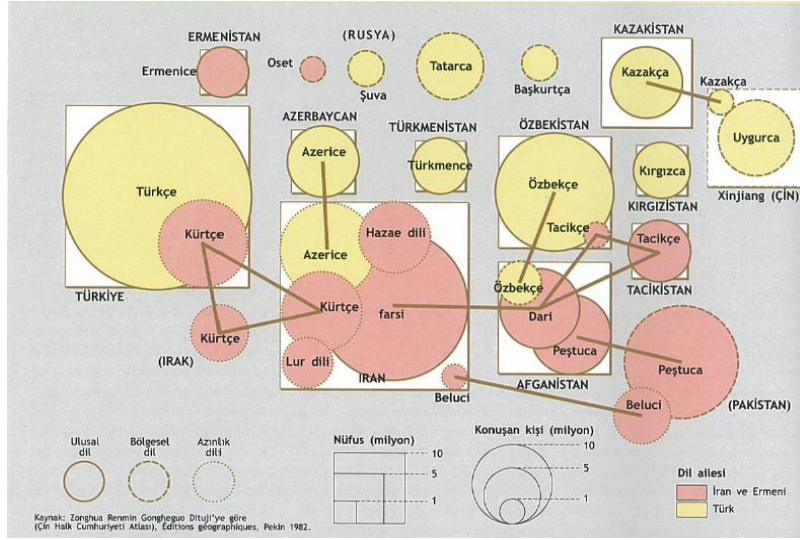

Şekil 7. Dillerin Kullanımı: Rusya

Turkish Studies

Şekil 8. Başlıca İran ve Türk Dilleri

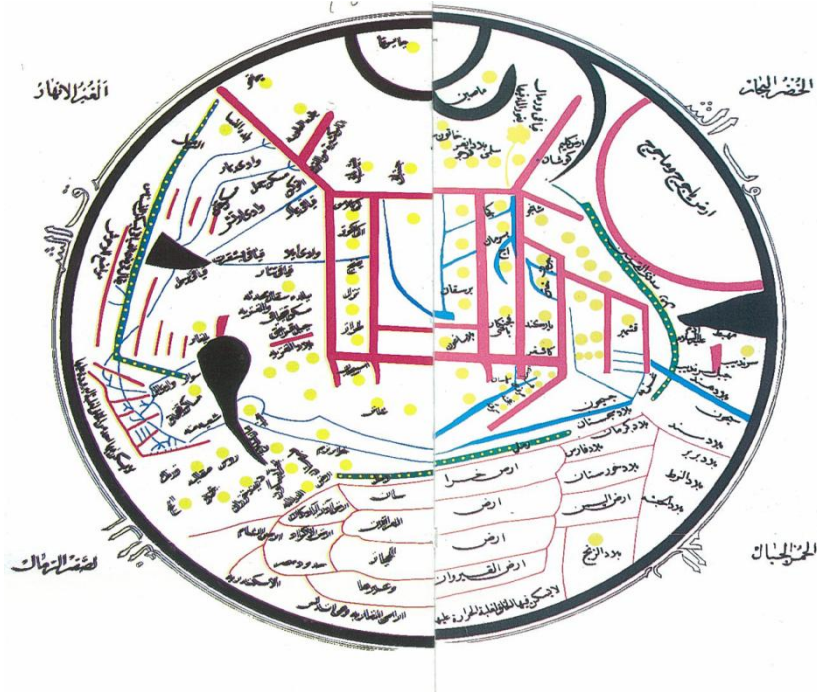
Şekil 9. Türk-İran Dünyasından Diller

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/1 Winter 2011

Şekil 10.

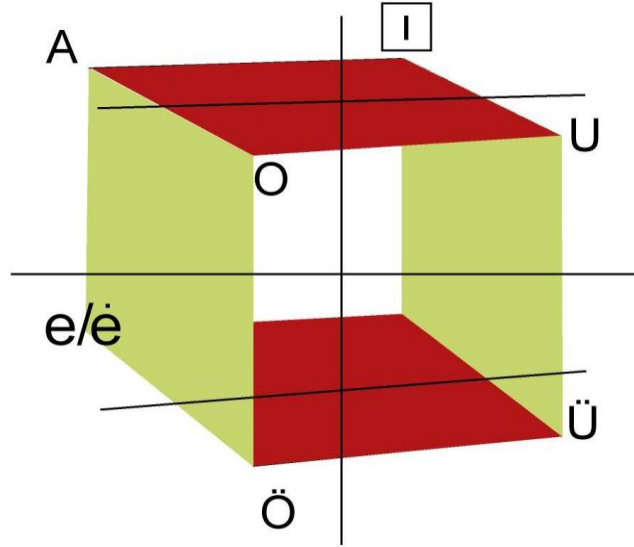
II. Cetvel Örnekleri

Şekil 1. Türkçede Ünsüzlerin Sınıflandırılması

TÜRKÇEDE ÜNSÜZLERİN SINIFLANDIRILMASI								
USUL	YER		Dodak	Dodak-Dış	Ön Dil	Orta Dil	Arka Dil	Boğaz
	KIPLİLESEN	NOVLU						
KÜYLÜ	KIPLİLESEN	Kar	P	T, Th		K, G	X, K'	
		Cing.	B	D		Ğ	G	
	NOVLU	Kar		F	S, Ts, Dz, J, Z			
		Cing.		V				
	KIPLİLESEN	Kar			Ç			
		Cing.			C			
SONOR	KIPLİLESEN		M		N, Ng			
	NOVLU				L	Y		
	TITREK				R			
UDLAK								H

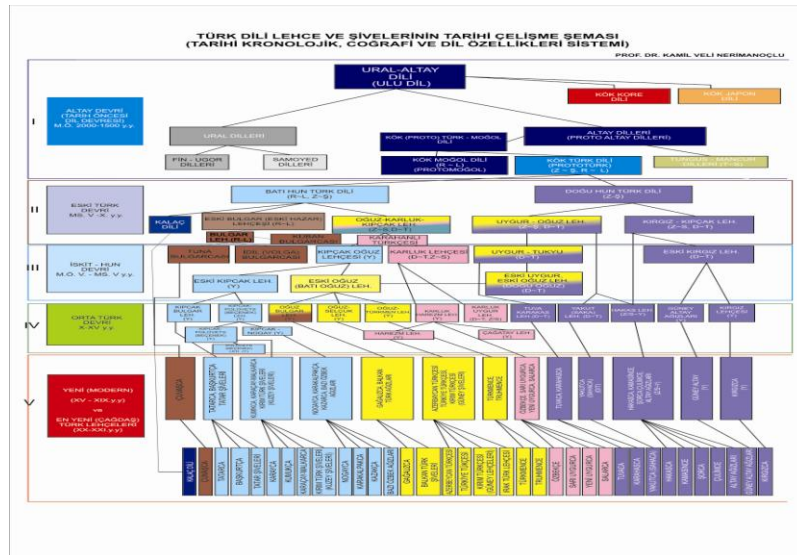
Turkish Studies

Şekil 2. Deny Küpü

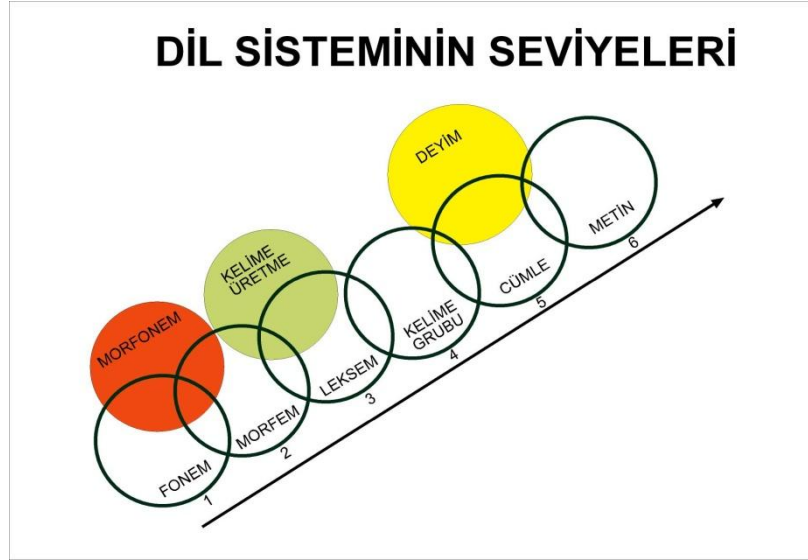
III. Şema Örnekleri

Şekil 1. Türk Dili Lehçe ve Şivelerinin Tarihi Gelişme Şeması

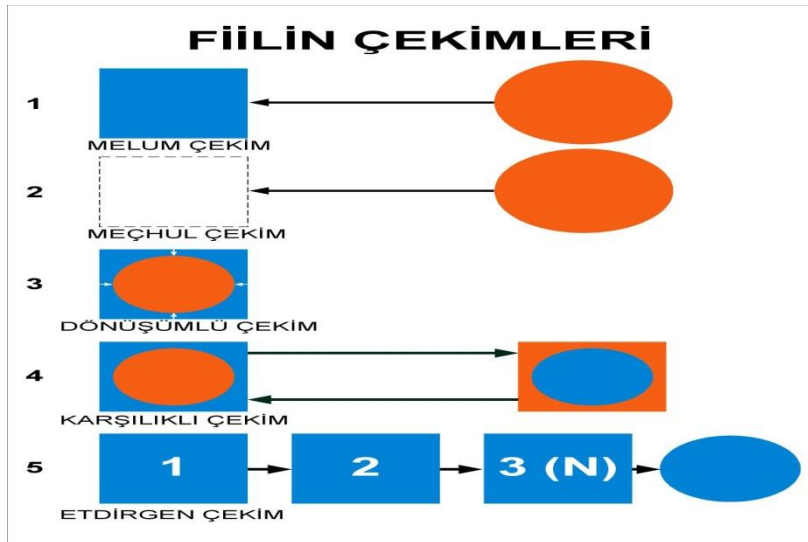

Turkish Studies

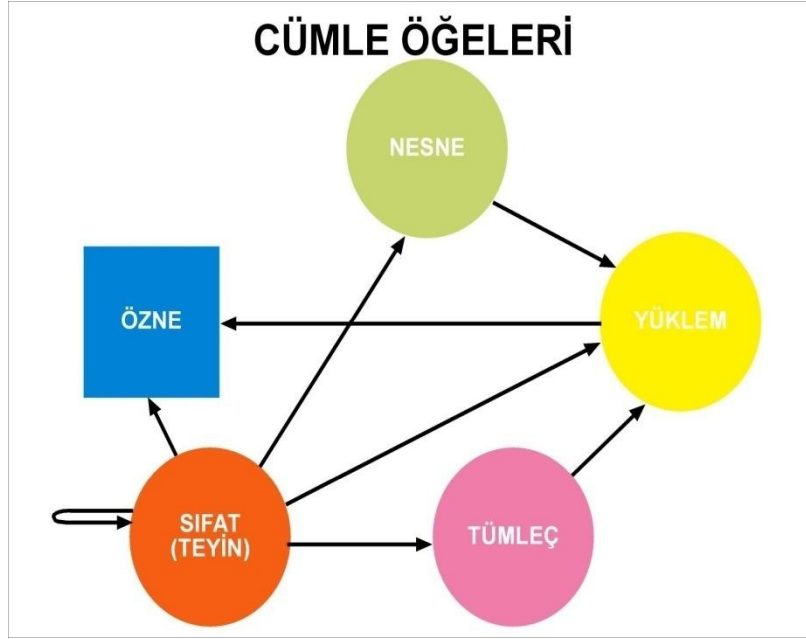
Şekil 2.

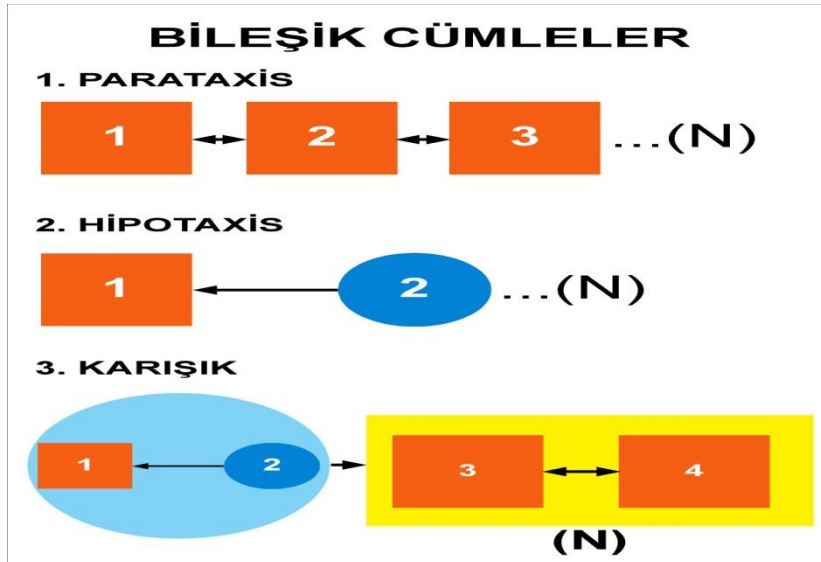
Şekil 3.

Şekil 4.

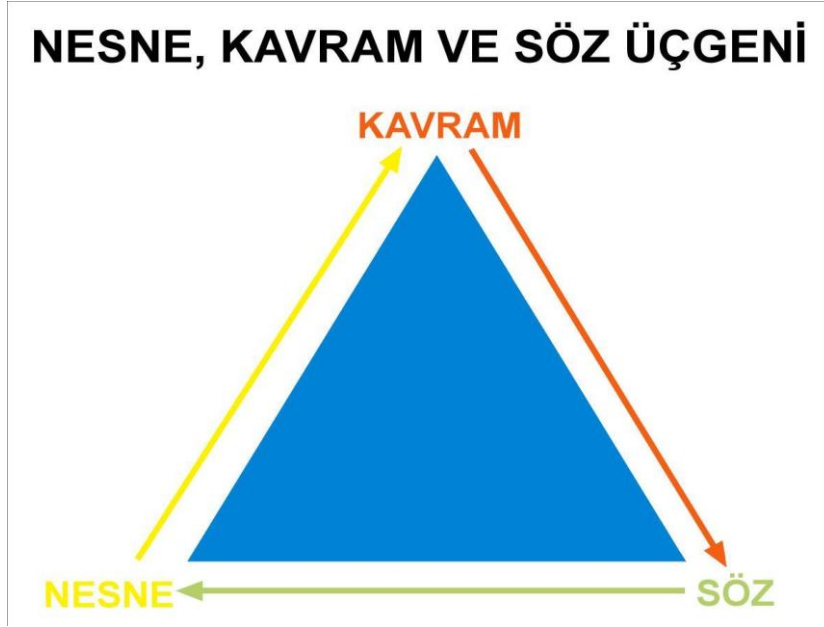

Şekil 5.

Turkish Studies

Şekil 6.

KAYNAKLAR

- AHUNDOV A., **Riyazi dilçilik**, Bakü 1979.
- BRETON R., **Dünya Dilleri Atlası**, İstanbul 2007.
- ERKMAN-ASKERSON F., **Göstergebilime Giriş**, İstanbul 2005.
- ERKMAN-ASKERSON F., **Türkçe Örneklerle Dile Genel Bir Bakış**, İstanbul 2007.
- MEMMEDOV H., **Nakışların Belleği**, Bakü 1981.
- The Back of The Napkin**, Portfolio 2008.
- Türk Dili: Yazılı ve Sözlü Anlatım**, Ankara 2009.
- VARPAHOVİÇ L. V., **Lingvistika v tablitsah i shemah**, Minsk 2003.
- UÇAR T. F., **Görsel İletişim ve Grafik Tasarım**, İstanbul 2004.